

Farkas Trancsika

Tibbicsebestye.

XI. ÉVFOLYAM.

KÉPES FOLYÓIRAT

A VASÁRNAPI ÚJSAG HÍZLETÉBEN

SZERK. TI

NAGY MIKLÓS

A DOGE-PALOTA VELENCZÉBEN.

XXIV. füzet.

FRANKLIN-TÁRSULAT

Egy füzet ára 30 kr.

MAGYAR IROP. INTÉZET ÉS HÖNYTNYOMDA.

Augusztus 9-én a magyar kir. és a magyar kir. horvát-szlavon csendőrség tisztikarának mintegy 90 tagja az ország minden részéből a budapesti Kenyérmező-útczában levő csendőrségi laktanyába gyülekezvén, az oda küldöttség által megbívtatott altábornagyhoz a rangban legidősebb Stesser György ezredes búcsúbeszédet intézett s emlékül az altábornagynak a tisztikar által elkészített ezüst szobrát adta át. A szobormű átadása után a tisztikar a laktanya udvarán lefényképeztette magát s este a «Metropol» szállodában búcsúlakoma fejezte be az ünnepélyt.

A szobormű a magyar műtővesség kiváló alkotása. Tervezője és elkészítője Link István buda-

pesti udv. műtővös. Az egész szobormű 80 centiméter magas. A zöld márvány talapzaton Török altábornagynak tömör ezüstdől vésett, arczképi hűségű alakja látható; lenn jobbra egy gyalog, balra egy lovas csendőr áll. A talapzat előrészén a következő, ezüstbe vésett ajánlás olvasható: «Murai és köröstarczai Török Ferencz cs. és kir. altábornagy ő Nagyméltóságának, mint első felügyelőjének, őszinte ragaszkodása, hálája és nagyrabecsülése jeléül a magyar kir. és a magyar kir. horvát-szlavon csendőrség tisztikara. 1897 augusztus.» A talapzaton ezüst hadijelvény-diszítések között s ezüst lapokra a csendőrség tisztikarának neve van bevésve.

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG.

Midőn az 1881. évi III. t.-cz. értelmében hazánkban a közbiztonsági szolgálat ellátására a csendőrség felállítatott: a hangadó magyar köröknek egy régi óhaja teljesült. Ugyanis az 1848 előtti időkben a külföldön utazó főnemesség megismerkedett ezen intézménnyel főleg Franciaországban, hol a csendőrséget (gens d'arme) még 1799-ben Bonaparte tábornok-consul indítványára szervezték, s midőn Felső-Olaszországot a francziák elhódították, a csendőrséget ottan is felállították. A párisi békekötéskor, 1815-ben, a lombard-velencei királyság Ausztriának jutott s ez a csendőrséget továbbra is működésben hagyta, sőt az szolgált mintául az 1850-ben az egész monarchiában felállított csendőrséghez.

A csendőrség tehát eredetileg francia intézmény s a Nagy Napoleon genialitásának köszöni Európa az ez idő óta majdnem minden államban meghonosított kitünő intézmény megalkotását.

A magyar főurak az akkori hiányos közbiztonsági állapotok miatt nagyon óhajtották a csendőrség felállítását, s midőn a kormány pénzhiány miatt huzódzott tőle, a pozsonyi országgyűlésen tartózkodó főuraink, mintegy 60.000 forintot adtak össze az intézmény létesítésének költségeire. Az 1848/49-iki események közbejötté azonban minden további tervezésnek végét szakította, s csak az alkotmány helyreállítása után, 1881-ben valósult meg a magyar csendőrség felállításának régi terve.

Ez időszert Magyarországot területén, beleértve Horvát-Szlavonországot is, immár hét kerületbe beosztva 1407 örsön 8208 — ezek közül 684 lovas — csendőr működik a közbiztonsági szolgálatban, s hatásköre kiterjed, Budapest székes-főváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével, az egész ország területére. A csendőrségnek immár 15 éves múltja bizonyosságot tett arról, hogy ezen intézmény nálunk is teljesen bevált, hogy ezen testület a hatóságoknak legerősebb támasza, a

tisztességes elemeknek legjobb megvédője s a magyar állameszmének igazi bajnoka és terjesztője.

A csendőrségi kerületek egyenként 5—8 szárnyra, ezek 2—3 szakaszra s a szakaszok 6—16 örsre oszlanak. Az örsök többnyire 5—6 főből állanak, de egyes, különösen fontosabb örsök jóval számosabbak is, így p. o. a tulajdonképen már román területen fekvő predeáli nemzetközi vaspályaúdváron levő magyar csendőrös 16, a határszéli orsovai örs 18 főből áll; a közelmúltban az Alföldön mutatkozó szocialista mozgalmak miatt számos örs itten is megerősítettet.

Szükséges is, hogy lehető nagy létszámúak legyenek az örsök, mert a mellett, hogy úgynevezett «örskörletük»-ben (szolgálati kerületekben) pontosan el kell végezniök a portyázást s ennek folyamán a tudomásukra jutott büntettek és vétségek nyomozását, még más szolgálatokat is teljesítenek; a közigazgatási és törvénykezési hatóságok elővezetés, letartóztatás, házkutatás, fogolykísérés, karhatalom, stb. végett a csendőrséghez fordulnak, mint a melynek megbízhatósága biztosítja a hatósági rendelkezések végrehajtását. A rendes portyázó szolgálat gyakran napokig is eltart, főleg a magas hegyiségek között, s ezalatt a járőrnek — rendszeren két ember — éjjel-nappal, nyári hőségben, vagy téli dermesztő hidegben, zivatarokban egyaránt kell működni s pihenése csak hosszabb szolgálat után van néhány óráig; élelmet pedig az elhagyatott és szegény hegyi vidékeken még pénzért is alig kaphat.

A csendőrség fegyverzete a Kropatschek-féle tárkarabély, mely 8 töltény befogadására van szerkesztve, a dőfő szurony és a rövid kard; a lovas csendőrnek ugyanazon szuronyos tárfegyvere, de még hosszú kardja és forgópisztolya is van. A csendőrnek a lőfegyvere mindig töltve, kardja pedig élesre van fenne. A csendőr tulajdonképen mozgó katonai ör, s így rendkívül

szigorú fegyver-használati joga van, a melyet a rakoncátlan ellenszegülők iránt teljes komolyságában érvényesít is. Ezen szigorú, de igazságos fegyverhasználati jog minden esetre lényegesen hozzájárul az intézmény tekintélyének emeléséhez, mely szolgálatlan tréfát nem tűr s alkuvást avagy habozást nem ismerő módon érvényt szerez a törvények vagy a hatóságok rendelkezéseinek. A szolgálat természete magával hozza, hogy a csendőr nemcsak egészségét, de gyakran életét is kockáira teszi a közjóért; a múlt években előfordult battonyai, hódmező-

mindenütt, a hol ő rá szükség van, vagy lehet, alkalmas a helyes elhatározásra és cselekvésre, a mi annál szükségesebb önállóság benne, mivel előjárója, csak a legritkább esetben van vele együtt s a magános járőr pusztán csak magára támaszkodhatik, tanácsot, utasítást senkitől sem várhat.

A testület katonai voltából folyik, hogy tagjai csak a közös hadseregben avagy a honvédségben ténylegesen már szolgált s így katonailag teljesen kiképzett egyének lehetnek; de mégis azon lényeges különbséggel, hogy a csendőr-

CSENDŐRÖK MINT ÉLETMENTŐK.

Ellinger fényképe után.

vásárhelyi és aninai zendülések alkalmával, mint szintén más számos, kisebb fontosságú eseteknél is az önfeláldozó hősiességnek és hű kitartásnak ragyogó példáit mutatták az ottan működött csendőrök, kik alig néhányan százakkal, sőt ezerekkel szemben is rendíthetetlenül megállták helyöket s megvédték a törvény tekintélyét és megmentettek sok köz- és magánvagyon.

Azon felette sokoldalú feladatokra való tekintettel, a melyeket a törvények és rendeletek végrehajtása a csendőrré ruház, természetes, hogy minden egyes csendőr oly alapos kiképzésben részesül, a mely képessé teszi őt a mindennapi rendes szolgálat mellett arra is, hogy

ségbe csak az oly önként jelentkezők vétetnek fel, a kik jó minőség mellett magyarul beszélni, írni és olvasni tudnak, testmagasságuk pedig legalább is 163 centiméter, míg a hadseregbe 155 centiméter magasságú legényeket is besoroznak. Ezért a csendőrség csupa erős, magas szál emberekből áll. A szolgálati idő 3 év, de ez azután évenként meghosszabbítható. A csendőr napi zsoldja 1 frt 3 kr, az örsvezetőé 1 frt 30 kr, és az őrmesteré 1 frt 57 kr.

A csendőr átlag egy napra 8 órai külszolgálatot tartozik teljesíteni; de ha onnan bevonul, akkor sem rendelkezik szabadon idejével; hanem azt is szigorúan megkívánt folytonos elméleti kiképzésére és tanulásra tartozik fordí-

Csendőrök igazolásra állítanak meg egy csavargót.

Útonálló letartóztatása és bilincselése.

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG. — Ellinger fényképfelvételei után.

Járó-őrség holttestre talál.

Foglyok kísérése.

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG. — Ellinger fényképfőlvételi után.

tani. Tájékozás gyanánt ide írjuk az egységes tanrend szerint a külszolgálatban nem álló legénységnek szerdai foglalkozását. E szerint előadatnak az altiszt által reggeli 8—11 óráig a szolgálati utasítás, vadásztörvény, útlevel-ügy, házalási szabályok és magyar büntető törvény; délután 3—5 óráig pedig írás, számolás, Magyarország politikai beosztása és végül gyakorlatok a fegyverekkel. Más napokon is hasonlóan tanulnak, de más-más tantárgyakat.

A csendőrségi laktanyák a legénységnek kedves otthont nyújtanak, mert bennök nem a rideg, kopasz laktanyaszobákat találjuk, hanem szépen berendezett, függönyökkel, szőnyegekkel s képekkel díszített szobákat, a melyeknek falain szép keretekben ott függenek a legénységnek méltó büszkeségére szolgáló, díszes alakú hivatalos elismerést vagy megdicsérelt tartalmazó okiratok is. A laktanyák kibérelt magánházak, rendesen kerttel, tekepályával. E laktanyákban mindenüttoly tisztaság uralkodik, mely a hollandi házak világhírű tisztaságával vetekedik. Az otthonosságot előmozdítja az is, hogy az őrsök gazdálkodást folytatnak és saját főzőt tartanak, mert a kimerítő, nehéz szolgálat mellett jobb élelmezésre van szükségök, mint a béke-szolgálatot teljesítő katonaságnak. A napi étrend szabály szerint: reggelire kavó, ebédre bőséges három tál étel és vacsorára mindig húsétel. Az, hogy az őrsök szárnyast és sertést, sőt tehenet is tartanak, csak elősegíti a jó konyhatartást és azt, hogy 5—6 főnyi őrs képes mérsékelt fizetése mellett is jól élni.

Önként értendő, hogy a testületben a bajtársiasság és a testületi közszellem a legszebben ki van fejlődve, s hogy ezen felül még mennyire

magyar érzületű is ez a válogatott csapat, annak egyik tanújele azon körülmény is, hogy p. o. a névmagyarosítóknak oly nagy százaléka kerül ki a csendőrök közül, mint alig valamely más társadalmi osztályból. De ez természetes következménye a testületben uralkodó közszellemnek, a mely szívben lélekben magyarrá teszi azt, a ki a hatása alá jut. A legénységben a nem magyar ajkúak felette csekély százalékban vannak s szolgálati kötelezettségük alatt ezek is teljesen megmagyarosodnak; így, ha kilépnek, otthon — nemzetiségi vidékeken — a magyarságnak kipróbált és megbízható előharczosai válnak.

Közleményünkkel kapcsolatosan bemutatjuk képekben is a csendőrség szolgálati foglalkozásait. E néhány kép megkapóan tünteti fel azon különleges helyzeteket, a melyekbe koronként a járőrök jutnak.

Terhes, nagyon terhes a csendőr szolgálata; vas idegeket és erős testi szervezetet s lelkiület követel; de mindazon fáradalmakért és veszedelmekért, a melyekkel a csendőr a törvényes rend érdekében küzd, a közelismerésben s azon számos jelvényes kitüntetésekben leli legszebb jutalmát, a melyekkel a király Ő Felsége a kimagasló ténykedéseket a csendőrség körében gyakran érdemesíti, ebédre hisz tűzvész, árvíz, zendülés vagy más közveszély egyaránt a vész színhelyén találja a csendőrt és számtalan emberéletet s vagyont mentő buzgólkodása sok könyvet felszarít. Nagyon sokan hálásan áldhatják ezen derék katonákat, a kik Magyarország czimerét méltóan hordva, jelmondatukhoz képest «hiven, becsülettel és vitézül» szolgálnak a «királyért és hazáért».

TÓTH PÁL.

A Tiszán inneni református egyházkerület által Miskolczon föntartott felsőbb leányiskola a legjelesebbek s épen ezért a legjobb hirűek egyike nálunk a maga nemében; azzá tette jeles igazgatója, Tóth Pál, ki immár 25 év óta áll az intézet élén s ki a lefolyt századnegyed alatt a magyar nőnevelés leghivatottabb és legáldásosabb munkásságú bajnokai közé küzdötte föl magát. E téren szerzett érdemeit régóta ismeri és méltányolja a magyar nőnevelés minden barátja, különösen pedig az az egyházkerület, mely őt szerencsés választással e nagy fontosságú nevelő-intézet élére állította; de fáradhatatlan buzgólkodásának és ernyedetlen munkásságának legszebb jutalmát a jelen okt. hó 10-én kapta, a mikor volt növendékeinek nagy serege, a Miskolcz vidéki anyák és hölgyek egész sokasága, valamint az intézetet föntartó egyházkerület egyező akarattal abban a kitüntetésben részesítették, hogy igazgatói működésének 25-ik

évfordulóján nagyszabású örömnappal rendeztek tiszteletére.

Szép világot vetett ez az örömnappal nemcsak az ünnepeltre, hanem magára a magyar társadalomra is, mely ekként tudja és kész is méltányolni azokat, a kik eszöket és szívöket a nevelés nagy munkájának szentelik, a kik a műveltség áldásait buzgón és sikeresen terjesztik nemzedékről-nemzedékre s a kik a serdülő leányokat olyan készütséggel bocsátják ki szárnyaik alól az életbe, hogy azok majdan mint nők, mint anyák s mint honleányok egyaránt kellőleg be tudják tölteni helyöket a társadalomban.

Tóth Pál, kit méltán tartanak mintaszerű nőnevelőnek, 1843-ban született Miskolczon. Elemi és középiskoláit szülővárosában, akadémiai és egyetemi tanulmányait pedig Sárospatakon és Budapesten végezte. Eredetileg a papi pályára készült; de sok évi magánnevelői működése a tanári pályára terelte. 1871-ben a